

О. М. Штиргов,
к. держ. упр., доцент, завідувач кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку,
Навчально-науковий інститут публічного управління та адміністрування,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7627-3721>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.4.214

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

O. Shtyrov,
PhD in Public Administration, Associate Professor, Head of the Department of Local Self-Government
and Regional Development, Educational and Scientific Institute of Public Management
and Administration, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

CULTURAL DIPLOMACY AS AN TOOL OF STATE POLICY

Стаття посвячена науково-теоретичному обґрунтуванню поняття "культурна дипломатія" як важливого інструменту здійснення державної політики. Зазначено що культурна дипломатія, відіграє важливу роль у розвитку держави оскільки розгортання культурних процесів держави на підтримку її зовнішньополітичних цілей або дипломатії, зараз часто розглядаються як підмножина практики публічної дипломатії, спілкування урядів держав з іноземною аудиторією з метою позитивного впливу на неї.

Автор наголошує що культурна дипломатія розглядається як практика, яка вживається для досягнення нормативних, ідеалістичних цілей, які зазвичай формулюються у термінах "взаєморозуміння", в той же час деякі країни зосереджується більше на ролі та внеску практики у просування національних інтересів, а не на посилення міжнародної співпраці та взаєморозуміння.

Виходячи із наявних підходів до визначення поняття "культурна дипломатія", надано власне тлумачення культурної дипломатії, під якою розуміється "розгортання культурної політики держави на підтримку її зовнішньополітичних цілей або дипломатії".

Наголошено що культурна дипломатія є сферою дипломатичної діяльності і пов'язана з використанням культури в якості засобів досягнення цілей зовнішньої політики держави.

Показано що в науковому просторі існує три традиційних моделі культурної дипломатії, які базуються на особливостях національних підходів у реалізації зовнішньої політики. Нарешті, недостатня увага науковців до питання культурної дипломатії може мати своє коріння у відсутності ясності щодо того, що саме передбачає ця практика.

Зроблено висновок про те що культурна дипломатія в умовах, наявних реалій, є невід'ємною частиною зовнішньої політики держави. Використання культурно-дипломатичних інструментів дозволяє досягти високого рівня міжкультурної взаємодії, встановити міцні та довгострокові міжнаціональні зв'язки, регулювати та усувати конфліктні ситуації між державами.

The article is devoted to the scientific-theoretical substantiation of the concept of "cultural diplomacy" as an important tool for the implementation of state policy. It is noted that cultural diplomacy plays an important role in the development of the state, since the deployment of cultural processes of the state in support of its foreign policy goals or diplomacy is now often considered as a subset of the practice of public diplomacy, the communication of state governments with a foreign audience in order to positively influence it.

The author emphasizes that cultural diplomacy is considered as a practice that is used to achieve normative, idealistic goals, which are usually formulated in terms of "mutual understanding", at the same time, some countries focus more on the role and contribution of the practice to the promotion of national interests, rather than on strengthening international cooperation and mutual understanding.

Based on existing approaches to the definition of the concept of "cultural diplomacy", a proper interpretation of cultural diplomacy is provided, which means "the deployment of the state's cultural policy in support of its foreign policy goals or diplomacy."

It is emphasized that cultural diplomacy is a field of diplomatic activity and is related to the use of culture as a means of achieving the goals of the state's foreign policy.

It is shown that in the scientific space there are three traditional models of cultural diplomacy, which are based on the peculiarities of national approaches in the implementation of foreign policy. Finally, the lack of scholarly attention to the issue of cultural diplomacy may have its roots in a lack of clarity about exactly what this practice entails.

It was concluded that cultural diplomacy in the conditions of existing realities is an integral part of the state's foreign policy. The use of cultural and diplomatic tools makes it possible to achieve a high level of intercultural interaction, establish strong and long-term international ties, regulate and eliminate conflict situations between states.

Ключові слова: публічна дипломатія, політика держави, культурні цінності, культурні зв'язки, взаєморозуміння, співпраця.

Key words: public diplomacy, state policy, cultural values, cultural ties, mutual understanding, cooperation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Важливу роль у розвитку держави відіграє культурна дипломатія, оскільки розгортання культурних процесів держави на підтримку її зовнішньополітичних цілей або дипломатії, зараз часто розглядаються як підмножина практики публічної дипломатії, спілкування урядів держав з іноземною аудиторією з метою позитивного впливу на неї. Проте культурна дипломатія має значний потенціал та має значно ефективніше сприяти досягненню цілей зовнішньої політики держави, дипломатії та внутрішніх цілей урядів країн. Однак, щоб допомогти культурній дипломатії повністю розкрити свій потенціал, цю практику необхідно краще зрозуміти, а особливо її внесок у національний імідж, брендинг і соціальну згуртованість. Представляючи національний імідж за кордоном, культурна дипломатія може подолати нерозуміння аудиторією офіційної позиції і служити для забезпечення національної репутації держави поза її межами. В той же час у середині країни це може сприяти національній соціальній згуртованості, особливо коли вона спрямована на суспільні процеси які відбуваються в державі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Культурна дипломатія привернула невелику увагу вітчизняних науковців, та стала прискіпливим предметом аналізу іноземних фахівців незважаючи на те, що ця практика перетинається з різними сферами суспільно-політичного буття як то (дипломатія, національна ідентичність, етнічні та культурні процеси), їх довгу історію. Серед них варто відзначити наступних: Р. Арндта [10], А. Ендерса [7], П. Грасса [4], М. Куруча [9], Х. Кіма [3], Дж. Мітчелла [5], Ф. Рутеллі [6], В. Хубінгера [8].

ЦІЛІ СТАТТІ

На підставі вагомих теоретичних напрацювань західних дослідників, які мають законодавче закріплення та реалізуються у практичній площині, в рамках нашого дослідження вважаємо актуальним сконцентрувати погляд на науково-теоретичному аналізі визначення "культурна дипломатія", сформулювати власне тлумачення цього визначення з урахуванням сучасних тенденцій її реалізації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В епоху політичних і військових конфліктів культура є інструментом взаємодії політики держави на міжна-

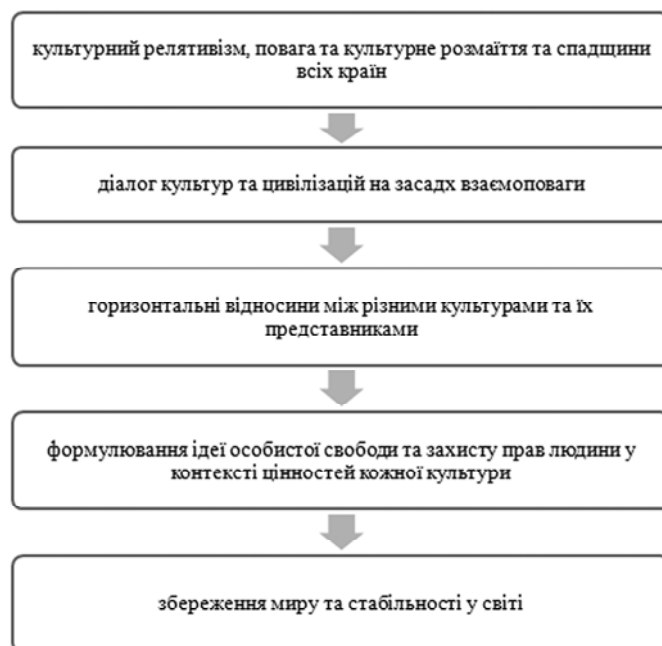

Рис. 1. Принципи культурної дипломатії

Джерело: побудовано автором за даними [2].

родній арені. Культурна дипломатія є однією з найбільш ефективних комунікаційних технологій країни. За допомогою застосування культурної дипломатії як інструменту міжнародної взаємодії держава може підвищити ефективність зовнішньої політики, покращити імідж, укріпити міжнародний авторитет, а також сформувати сприятливий клімат для економічного та соціального розвитку регіону.

У свою чергу Інститут культурної дипломатії США запропонував власне визначення поняття "культурна дипломатія" як організації процесів обміну культурними цінностями та досягненнями на рівні міжнародних відносин з метою сприяння встановленню миру та стабільності на основі міжкультурних відносин. Американськими дослідниками визнається, що практично культурна дипломатія може здійснюватися державним сектором, приватним сектором чи громадянським суспільством.

Також Інститут культурної дипломатії США сформулював основні принципи функціонування та подальшого розвитку культурної дипломатії (рис. 1).

Визначення культурної дипломатії існує протягом багатьох століть. Серед низки різних визначень цього поняття варто виділити підхід американського дослідника Ф. Баргхорна, який під культурною дипломатією розуміє маніпуляцію культурними матеріалами та кадрами в пропагандистських цілях. В той же час зазначимо що дуже часто на державному рівні немає згоди щодо цілей культурної дипломатії. Часто культурна дипломатія розглядається як практика, яка вживається для досягнення нормативних, ідеалістичних цілей, які зазвичай формулюються у термінах "взаєморозуміння", в той же час деякі країни зосереджується більше на ролі та внеску практики у просування національних інтересів, а не на посилення міжнародної співпраці та взаєморозуміння.

В сучасному світі поняття культурної дипломатії включає в себе розвиток культурних зв'язків та їх використання в міжнародних відносинах для поліпшення взаєморозуміння між державами.

На думку деяких науковців, культурну дипломатію можна відрізнити від інших практик через часові рамки її цілей. А. Ендерс [7], наприклад, розглядає культурну дипломатію як частину публічної дипломатії, яка пов'язана з побудовою довгострокових стосунків. Цю точку зору поділяє П. Грасс [4]. Для інших ключовою характеристикою практики є те, що вона відбувається за кордоном.

З точки зору американського політолога Мільтона Каммінгса культурна дипломатія — це "обмін ідеями, інформацією, цінностями, традиціями, віруваннями та іншими аспектами культури, які можуть сприяти покращенню взаєморозуміння" [1].

Визначення культурної дипломатії, використане американським ученим М. Каммінгсом, поєднує багато з цих компонентів. Каммінгс визначає культурну дипломатію як обмін ідеями, інформаційним мистецтвом та іншими аспектами культури між націями та їхніми народами з метою сприяння взаєморозумінню", яке "може бути більше вулицею з одностороннім рухом, ніж двостороннім обміном, наприклад, коли одна нація зосереджує свої зусилля на просуванні національної мови, пояснюючи свою політику та точку зору або "розповідаючи свою історію" решті світу" [1]. Незважаючи на зростаючий авторитет визначення Каммінгса (його використовує, наприклад, Консультативна рада США Комітету з питань культурної дипломатії та авторів), все-таки це викликає низку запитань. Де пролягають межі між культурною дипломатією та публічною дипломатією, а також між культурною дипломатією та міжнародними культурними відносинами?

В науковому світі дуже часто культурну дипломатію ототожнюють з культурною політикою. Однак слід

відзначити, що культурна політика — "це науково-обґрунтована діяльність держави, спрямована на підтримку і розвиток культури" [4]. Культурна політика визначає основні пріоритети діяльності держави у сфері культури. В той час як культурна дипломатія базується на принципах, цілях і завданнях культурної політики. Культурна дипломатія є сферою дипломатичної діяльності і пов'язана з використанням культури в якості засобів досягнення цілей зовнішньої політики держави.

Традиційно "культурна" частина культурної дипломатії означала "високу культуру": образотворче мистецтво, літературу, театр, танці, музику; проявів культури, які були збереженою інтелектуальною елітою. В останні роки це розуміння змінилося: культурна дипломатія тепер часто включає "популярну культуру", культурні заходи, які приваблюють масову аудиторію.

Виходячи із наявних підходів до визначення поняття "культурна дипломатія", надамо власне тлумачення культурної дипломатії, під якою розуміємо "розгортання культурної політики держави на підтримку її зовнішньополітичних цілей або дипломатії".

В науковому просторі існує три традиційних моделі культурної дипломатії, які базуються на особливостях національних підходів у реалізації зовнішньої політики. Перша з моделей характеризується жорсткою централізацією та державним контролем. Ведення міжнародної культурної політики здійснюють урядові структури національних установ за кордоном, створені для цієї мети. Друга модель ґрунтується на принципі непрямого контролю. При використанні цієї моделі культурна дипломатія частково фінансується державними органами, при цьому координуючу функцію при реалізації зовнішньої культурної політики виконують неурядові інститути. Третя модель — децентралізована організаційна модель, заснована на принципі дистанційного управління. Урядові органи здійснюють відносний контроль. Реалізація культурної дипломатії здійснюється недержавними організаціями, які фінансуються державою в межах відведених їм компетенцій [2].

До основних інструментів культурної дипломатії слід відносити всі аспекти культурного життя держави, а саме:

- мова (вивчення державної мови за кордоном, створення спеціалізованих шкіл);
- традиції (проведення днів національної культури);
- мистецтво (живопис, виставкова діяльність, кіно, театр);
- освітня діяльність (навчальні програми, обмін студентами);
- наукова діяльність (обмін науковими здобутками, інноваційними розробками);
- релігія (міжрелігійний діалог).

Одним із основних напрямків культурної дипломатії слід відзначити встановлення стабільних комунікативних зв'язків між представниками держави, які беруть участь у культурному діалозі, а також між рядовими громадянами двох комунікативних держав, що позначається на стратегічних цілях держави в цілому.

Як підтвердження стратегічної важливості культурної дипломатії наведемо думку Х. Кіма про те що "культурну дипломатію слід розглядати як стратегію щодо

реалізації національних інтересів у зовнішній політиці держави. В той же час він нагадує, що культурну дипломатію практично реалізують як державні установи, так і неурядові організації, включаючи незалежних фізичних осіб. Тому ефективність культурної дипломатії визначається здатністю просувати власну національну культуру у процесі міжнародної співпраці держав" [3].

В той же час говорячи про ефективність культурної дипломатії слушною є думка голови Британської Ради в Індії який на початку 21-го століття описав роботу Ради переважно як публічну дипломатію, а культурну дипломатію як лише малу її частину. Він зауважив що багато дипломатів можуть підтримувати культурну дипломатію в принципі, але на практиці, як правило, ставлять її на нижню ланку пріоритетів своєї роботи. У світі, в якому дипломатичним службам доводиться вирішувати ширший спектр питань у коротші терміни та з меншими бюджетами, людські, часові та фінансові ресурси, яких потребує культурна дипломатія, часто відсутні.

Також низький пріоритет, який надається культурній дипломатії, посилюється труднощами у визначенні довгострокового впливу культурної дипломатії на поведінку аудиторії. Протягом багатьох десятиліть існували методи вимірювання успіху чи неспішності заходів і заходів культурної дипломатії, наприклад, кількість людей, які прийшли на концерт, висвітлення відкриття дороги в ЗМІ, відгуки глядачів на концерті та коментарі відвідувачів після перегляду фільму. Але підтримка культурної дипломатії з боку тих, хто бере участь у забезпеченні її фінансування — дипломатів, політиків і чиновників казначейства — останнім часом була послаблена через відсутність доказів впливу практики на аудиторію з часом.

Наприклад, Міністерству культури та спадщини Нової Зеландії наразі важко визначити вплив Міжнародної програми культурної дипломатії (CDIP), ініціативи новозеландської культурної дипломатії, на поведінку громадян, яка відвідала події CDIP. Постає питання чи справді учасники змінили свій погляд на Нову Зеландію? Як вони змінили свою точку зору — чи вважають вони тепер країну не просто прекрасною, а ще й першою у світі за економічними досягненнями? Чи призвела ця подія до будь-яких реальних змін у поведінці? Чи переконала культурна дипломатія деяких людей інвестувати в Нову Зеландію, відправити своїх дітей до Нової Зеландії для отримання освіти чи переїхати туди на постійне проживання? Яку саме роль в державі відіграла подія культурної дипломатії в цій змінній поведінці? Ці і багато інших питань постають перед державою коли йде мова про культурну дипломатію.

Нарешті, недостатня увага науковців до питання культурної дипломатії може мати своє коріння у відсутності ясності щодо того, що саме передбачає ця практика. Наразі маємо широкий спектр визначень культурної дипломатії. Низка іноземних дослідників припускає, що велика частина труднощів у визначенні того, чим "є і має бути культурна дипломатія", полягає в термінах "дипломатія" та "культура" та їхньому семантичному змісті.

Іншим фактором що ускладнює реалізації культурної дипломатії як інструменту політики держави є те що серед науковців немає загальної згоди щодо зв'язку

культурної дипломатії держави з практикою державної дипломатії, її цілями, практиками, видами діяльності, часовими рамками, а також щодо того, чи є практика взаємною чи ні. Одні вважають культурну дипломатію синонімом публічної дипломатії, міжнародних культурних відносин або зовнішньої культурної місії держави, а інші вважають це різними практиками. Багато вчених припускають, що культурна дипломатія є складовою дипломатії, не розкриваючи що є причинами такого стану справ у цій сфері.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Виходячи з вищезазначеного можемо зробити висновки про те що культурна дипломатія в умовах, наявних реалій, є невід'ємною частиною зовнішньої політики держави. Використання культурно-дипломатичних інструментів дозволяє досягти високого рівня міжкультурної взаємодії, встановити міцні та довгострокові міжнаціональні зв'язки, регулювати та усувати конфліктні ситуації між державами. За рахунок ведення культурної дипломатії підвищується імідж держави на світовій арені, що в свою чергу впливає на рівень міждержавної взаємодії.

Література:

1. Cummings M.C. (2003), Cultural Diplomacy and the United States Government. — Washington: Center for Arts and Culture
2. What is Cultural Diplomacy? // http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_cultural_diplomacy.
3. Kim H. Cultural Diplomacy as the Means of Soft Power in an Information Age // <https://studylib.net/doc/8710447/cultural-diplomacy-as-the>. (Accessed 31 January 2024).
4. Grasso P. (2013), Il potere della diplomazia culturale per il dialogo, la cooperazione internazionale e la pace // In book: La diplomazia culturale. Roma: Aracne editrice S.r.
5. Mitchell J.M. (1986), International Cultural Relations. London: Allen & Unwin.
6. Francesco Rutelli e la 'diplomazia culturale', il 'soft power' per il rilancio dell'Italia // <https://www.key4biz.it/ilprincipenudo-francesco-rutelli-e-la>. (Accessed 27 January 2024).
7. Enders A. (2002), Indirekte Außenpolitik: Die Arbeit der Kulturreferate // In book: Auswartiges Amt. Diplomatie als Beruf. — Opladen.
8. Hubinger V. (2006), Encyklopedie diplomacie. — Praha: Libri.
9. Kurucz, M. (2007), Kultúrna dimenzia diplomacie / Zahranicná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie: zb. z ved. konf. Bratislava: Ekonóm.
10. Arndt R. (2005), The First Resort of Kings: American Cultural Diplomacy in the Twentieth Century. Washington D.C.: Potomac Books, Ink.

References:

1. Cummings, M.C. (2003), Cultural Diplomacy and the United States Government, Center for Arts and Culture, Washington, USA.

2. What is Cultural Diplomacy? (2024), available at: http://www.culturaldiplomacy.org/index.php.en_cultural_diplomacy (Accessed 31 Jan. 2024).

3. Kim, H. (2011), "Cultural Diplomacy as the Means of Soft Power in an Information Age", available at: <https://studylib.net/doc/8710447/cultural-diplomacy-as-the>. (Accessed 31 Jan. 2024).

4. Grasso, P. (2013), "Il potere della diplomazia culturale per il dialogo, la cooperazione internazionale e la pace", La diplomazia culturale, Aracne editrice S.r., Roma.

5. Mitchell, J.M. (1986), International Cultural Relations, Allen & Unwin, London, UK.

6. Teodosi, A. Z. (2018), "Francesco Rutelli e la 'diplomazia culturale', il 'soft power' per il rilancio dell'Italia", available at: <https://www.key4biz.it/ilprincipenudo-francesco-rutelli-e-la>. (Accessed 27 Jan. 2024).

7. Enders, A. (2002), Indirekte Außenpolitik: Die Arbeit der Kulturreferate, Auswartiges Amt. Diplomatie als Beruf, Opladen.

8. Hubinger, V. (2006), Encyklopedie diplomacie [Encyclopedia of Diplomacy], Libri, Praha.

9. Kurucz, M. (2007), "Cultural dimension of diplomacy", Zahranicná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie: zb. z ved. konf. [Foreign policy and diplomacy of the Slovak Republic in the context of European integration: vol. from science conf.], Ekonóm, Bratislava.

10. Arndt, R. (2005), The First Resort of Kings: American Cultural Diplomacy in the Twentieth Century, Potomac Books, Ink, Washington D.C.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2024 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663